

I waldorfpedagogiken har berättande, sagor och legender en framträdande plats i läroplanen.

Rudolf Steiner 1861- 1925, var en österrikisk filosof, litteraturvetare, pedagog, konstnär, arkitekt, dramatiker, social tänkare, natur-forskare och esoteriker. Mest känd är han som pedagog. I Sverige och i världen över finns många skolor med waldorfinriktning. Alla skolor har i grunden en gemensam läroplan. Lärarens berättade står i centrum under hela skoltiden. Det börjar med folksagor. De olika ämnena flätas ihop för att barnet skall få förståelse för livet och utvecklingen i världen. Det egna skapandet ges stor plats. Dockteater, spel med dockor, har alltid haft en plats i undervisningen vid vissa tillfällen speciellt i de första skolåren. Efter årskurs 12 har den det vuxna barnet med sig ett brett spektra av allmänkunskap.

Här följer fyra utdrag om berättandet i de fyra första årskurserna ur skolans nationella läroplan och styrdokumentet. Se hela årskursdokumenten m.m.: waldorf.se

Årskurs 1

Det berättelseinnehåll som främst präglar det första året är folksagornas värld. Den frodiga, berättade sagan, med all sin livsvisdom, talar till fantasin och känslan. På ett hemlighetsfullt sätt skildras mänsklighetens utveckling, genom djupa psykologiska urbilder som är tänkta att ge barnen kunskap om livet och världen. Om det godas kamp med det onda, om människosinnets höjder och djup, och om ödets vägar. Sagans innehåll kan ses som visdom i konstnärlig form, och dess pedagogiska värde är först och främst i detta. Dessutom vårdas barnens sinne för det levande ordet genom ett rikt språk, dramatik och träffsäkerhet i repliker. Förmågan att själv uttrycka sig övas i återberättelsen av det de hört och som har gjort intryck på dem. De inre bilderna bearbetas genom eget skapande av bilder, målningar och annan konstnärlig verksamhet.

Årskurs 2

Ett av årskursens stora teman är legendberättelser och fabelskildringar, vars innehåll bearbetas på olika vis under året. Legender är berättelser som väver i verklighetens värld, men med ett fantasifullt skimmer omkring sig. I centrum för legenden står människoöden från olika länder och tider, människor som kämpat med sina svagheter och trots motgångar klarat av att vara goda mot sina medmänniskor på ett nästan överkligt, ”övermänskligt” sätt. Eleverna ges genom legenderna en öppning till historieämnet och får samtidigt underlag till existentiella och etiska samtal där de kan fundera över sin egen roll i världen och hur enskilda människors handlingar får konsekvens framåt i tiden.

Kontrasten blir stor när man sedan kommer till fablernas värld. Genom att klä berättelsernas karaktärer i djurdräkt kan egenheter i människans väsen bli tydliga. Djuren drivs av sina egenheter och är också fångna i sina karaktärsdrag. Rävnen är och förblir listig, och i likhet med en människa som endast drivs av sin list, hamnar rävnen i svåra situationer, blir ensam och även föraktad av sina djurvänner. I berättelserna om t ex hunden och köttbenet, rävnen och rönnbären, haren och sköld-paddan eller storken och rävnen får vi se hur det kan sluta när vi som individer blir alltför ensidiga. Det blir dråpliga och komiska bilder som inspirerar till samtal om individens ansvar och hur vi agerar mot varandra.

Årskurs 3

Ett centralt undervisningsinnehåll i denna årskurs är berättelsen om skapelsen, om hur människan blev utdriven ur paradiset och hur hon senare fick lagar och skapade sig ett jordiskt liv. Genom bekantskap med de gamla judiska berättelserna och personligheter och skildringarna i det kristna Gamla Testamentet, t ex Adam och Eva, Noas ark, Abraham och Sara, Ismael och Hagar, Josef och hans bröder, David och byggandet av Salomos tempel, ges bilder av de förändringar som är kopplade till att gå från barndomens mer oskuldsfulla upplevelse av tillvaron till den mer oskyddade känslan av att stå naken och ensam i världen. Genom Gamla Testamentets berättelser möter eleverna också människor som kämpar för sin nationella identitet.

Årskurs 4

Efter den för många barn omvälvande nioårstiden är årskurs fyra ofta ett år av relativt lugn. Barnen har tagit ett viktigt steg i sin utveckling och många tioåringar ser på världen och sig själva på ett nytt sätt. Det som tidigare var en naturlig upplevelse av ett sammanhang känns kanske inte lika självklara längre, samtidigt bjuder världen på nya spännande möten och fångslande kunskapsinnehåll. En ny medvetenhet kan börja ta form hos barnen och känslan av samhörighet kan återskapas genom att eleverna får möta och samarbeta med klasskamrater och dessutom ges möjlighet att se sitt arbete återverka i världen. Men för det krävs mod, något som eleverna får möta genom årskursens stora teman – den nordiska gudasagan.

För äldre tiders nordiska folk var gudavärlden ständigt närvarande i naturen, men också inom varje människa. Eddans Vala minns i sin spådom både det förgångna och framtiden. Jättar, vaner, asar och människor stiger fram. Oden, Tor, Freja, Loke, Idun, Balder m fl kan i alla sina olikheter representera allt det som rymms inom oss och som vi behöver lära känna för att utvecklas vidare i vår individualitet. I den nordiska gudasagan är linjen mellan gott och ont inte alldeles tydlig. Loke är både egenkär, listig, både kvinna och man, både jätte och asagud, men också den som genom sina onda upptåg för utvecklingen framåt. Tillslut stundar Ragnarök, världen går under för att på nytt stiga upp ur askan. Det gamla måste ibland gå under för att något nytt skall kunna spira. Existentiella val, modprov, att ge upp vissa saker för att kunna gå vidare, och att ständigt förändras i takt med sina gärningar är ett motiv som 10 åringen både kan och behöver få relatera till. Förutom Valans spådom, Havamal, och De nordiska hjältesagorna har Kalevala eposet en plats i årskurs 4.